

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ સમક્ષ

આર/ક્રિમિનલ અપીલ (કન્વીક્શન સામે) નં. ૧૭૩૬ ઓફ ૨૦૧૬

મંજૂરી અને સહિ માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી ઇલેશ જે. વોરા

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી પી. એમ. રાવલ

=====

અહેવાલ આપવા માટે મંજૂરી	હા.	ના.

અનભાઈ ધનાભાઈ રાયદરા (આદિવાસી)

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા (ઓ) નંબર ૧ માટે ડૉ. હાર્દિક કે. રાવલ (૬૩૬૬)

અપીલકર્તા (ઓ) નંબર ૧ માટે એચસીએલએસ સમિતિ (૪૯૯૮)

વિરોધી (ઓ)/પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૧ માટે શ્રી એલ. બી. ડાભી અધિક

સરકારી વકીલ

કોરમ:માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી ઇલેશ જે. વોરા

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી પી. એમ. રાવલ

તારીખ:૨૨/૦૭/૨૦૨૫

મૌખિક ચુકાદો

(દ્વારા:માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી પી. એમ. રાવલ)

૧. વર્તમાન ફોજદારી અપીલ અપીલકર્તા અનાભાઈ ધનાભાઈ રાયદરા (આદિવાસી) (ત્યારબાદ સુવિધા માટે "આરોપી" તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) દ્વારા ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા, ૧૯૭૩ની કલમ ૩૭૪ (૨) ની જોગવાઈઓ

હેઠળ દાખલ કરવામાં આવી છે, જે ૨૦૧૩ના સત્ર કેસ નંબર ૪૧માં વિદ્વાન સેકન્ડ એડિશનલ સેશન્સ જજ, પાલનપુર, બનાસકાંઠા દ્વારા પસાર કરાયેલા ૩૧.૦૩.૨૦૧૬ ના ચુકાદા અને આદેશ સામે છે, જે આંક- ૮૯ હેઠળ નોંધવામાં આવ્યો છે, જેમાં અપીલકર્તાને દંડનીય ગુના માટે દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો છે. ભારતીય દંડ સંહિતામાં આજીવન કેદની સજા અને રૂ. ૫, ૦૦૦/- અને તેની ડિફોલ્ટમાં, છ મહિના માટે સરળ કેદની સજા.

૨. દસ્તાવેજોમાંથી બહાર પાડવામાં આવેલી બિનજરૂરી વિગતો નીચે મુજબ છે:

—

૨.૧ અમીરગઢના રહેવાસી ફરિયાદી ભીખાભાઈ રૂપાભાઈ રાયદરાએ ૩૦-૦૩-૨૦૧૩ પર અમીરગઢ પોલીસ સ્ટેશન સમક્ષ ફરિયાદ નોંધાવી હતી, જેમાં જણાવ્યું હતું કે ૨૩-૦૩-૨૦૧૩ ની રાત્રે, જ્યારે તેઓ તેમના નિવાસસ્થાને હાજર હતા, ત્યારે તેમનો નાનો ભાઈ લાલાભાઈ લગભગ રાત્રે ૧૦-૩૦ વાગ્યે બાબુભાઈ દેવાભાઈ રાયદારાના ખેતરમાં ગયો હતો. અનાભાઈ ધનાભાઈ રાયદારાના ઘરની નજીક બૂમો પાડવામાં આવી હતી. તેઓ તેમની પત્ની સાથે તેમના નિવાસસ્થાનમાંથી બહાર દોડી ગયા અને તેમના પિતરાઈ ભાઈ ભુરાભાઈ પુમાભાઈ પણ અનાભાઈના ઘર તરફ દોડી ગયા, જ્યાં તેઓએ અનાભાઈને હાથમાં છરી પકડીને જોયા અને તેઓ તાળીઓ પાડવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યા હતા.

અને લડી રહ્યા હતા. તે સમય દરમિયાન, અનાભાઈએ લાલાભાઈની છાતીની ડાબી બાજુએ છરી મારી હતી, જેના કારણે લોહી વહેવા લાગ્યું અને લાલાભાઈ નીચે પડી ગયા. ફરિયાદી અને અન્ય લોકોને જોઈને તે છરી લઈને અંધારામાં ચાલ્યો ગયો. જ્યારે તેઓ તેના ભાઈની નજીક પહોંચ્યા ત્યારે તેમણે જોયું કે તેની છાતીમાંથી લોહી વહી રહ્યું હતું અને તે જીવતો નહોતો. ઉપરોક્ત ફરિયાદના આધારે, ગુજરાત પોલીસ અધિનિયમની કલમ ૧૩૫ સાથે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૫ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે અમીરગઢ પોલીસ સ્ટેશન સમક્ષ ૨૦૧૩ની સીઆર-આઈ-૩૨ ધરાવતી એફ. આઈ. આર. નોંધવામાં આવી હતી. તપાસ પૂર્ણ થયા પછી, સંબંધિત અદાલત સમક્ષ આરોપપત્ર દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું અને તેને ક્રિમિનલ કેસ નંબર ૨૬૪ ઓફ ૨૦૧૩ તરીકે નોંધવામાં આવ્યું હતું.

૨.૨ આ કેસ સેશન્સ સુનાવણીપાત્ર હોવાથી, તેને સેશન્સ કોર્ટ પાલનપુર સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો, જે સેશન્સ કેસ નંબર ૪૧ ઓફ ૨૦૧૩ તરીકે નોંધવામાં આવ્યો હતો.

૨.૩ આંક- ૫ દ્વારા વર્તમાન આરોપી સામે આરોપો ઘડવામાં આવ્યા હતા અને આંક- ૬ પર અરજી નોંધવામાં આવી હતી, જેના પર અપીલકર્તા-મૂળ આરોપીએ આરોપોને નકારી કાઢ્યા હતા અને સુનાવણી માટે વિનંતી કરી હતી.

૨.૪ આરોપો લાવવા માટે, ફરિયાદી પક્ષે નીચેના સાક્ષીઓ પર આધાર રાખ્યો છે.

શ્રી નં.	સાક્ષીનું નામ	વિગતો	એક્કો.
૧.	બાબુભાઈ કડબાઈ વંસિયા	પંચ સાક્ષી	૦૯
૨.	રામાભાઈ રગજીભાઈ ગરાસિયા	પંચ સાક્ષી	૧૧
૩.	યોગભાઈ સોમાભાઈ રાયદરા	પંચ સાક્ષી	૧૩
૪.	રુખજીભાઈ સાવાભાઈ રાયદરા	પંચ સાક્ષી	૧
૫	મોનાભાઈ દેવાભાઈ રાયદરા	પંચ સાક્ષી	
૬	લાલાભાઈ ભાનાભાઈ રાયદરા	પંચ સાક્ષી	૨૧
૭	હરિજી ધનાજી ચડોખિયા	પંચ સાક્ષી	૨૪
૮	ભૂપતજી માલાજી ડાભી	પંચ સાક્ષી	૨૮
૯	નારાયણભાઈ દલસુખભાઈ રાવલ	સાક્ષી	૩૦
૧૦	રમેશભાઈ કાલૂભાઈ ગરાસિયા	પંચ સાક્ષી	૩૪
૧૧	માનસિંહ ચંદનસિંહ	એ. એચ. ઓ	૩૬
૧૨	ભીખાભાઈ રૂપાભાઈ રાયદરા	ફરિયાદી	૪૪
૧૩	ભુરાભાઈ પોમાભાઈ રાયદરા	સાક્ષી	૪૭
૧૪	ડૉ. ગંગારામ સુખરામ રામસનેહી	તબીબી અધિકારી	૫૦
૧૫	બદીબેન ભુરાભાઈ રાયદરા	સાક્ષી	૫૫
૧૬	સુમિબેન ભીખાભાઈ રાયદરા	સાક્ષી	૫૬
૧૭	નારનસિંહ જમાતસિંહ ડાભી	પંચ સાક્ષી	૫૭
૧	મુલિબેન લાલાભાઈ રાયદરા	સાક્ષી	૬૦
	વિષ્ણુકુમાર રામજીભાઈ ચૌધરી	આઈ. ઓ.	૬૨

૨.૫ આંક ૭૪ દ્વારા, ફરિયાદી પક્ષે જાહેર કર્યું કે તેઓ કોઈ વધુ સાક્ષીઓની તપાસ કરવા માંગતા નથી અને આમ અંતિમ કાર્યવાહી દાખલ કરી.ત્યારબાદ,

સીઆરપીસીની કલમ ૩૧૩ હેઠળ આરોપીનું વધુ નિવેદન નોંધવામાં આવ્યું હતું.જોકે, તેના બચાવમાં કોઈ સાક્ષીની તપાસ કરવામાં આવી ન હતી.બંને પક્ષોની મૌખિક તેમજ લેખિત દલીલો પર વિચાર કર્યા પછી, બનાસકાંઠા ખાતે પાલનપુરના બીજા વધારાના સત્ર ન્યાયાધીશ દ્વારા પસાર કરાયેલા ૩૧-૦૩-૨૦૧૬ ના ચુકાદા અને આદેશ દ્વારા, વર્તમાન અપીલકર્તાને આજીવન કેદની સજા ફટકારવામાં આવી હતી.

આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૫ હેઠળ કેદની સજા અને ૫૦૦૦ રૂપિયાનો દંડ પણ ફટકારવામાં આવ્યો હતો, અને તેની ડિફોલ્ટમાં, ૬ મહિનાની સાદી કેદ. ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૪૨૮ હેઠળ પણ સેટ-ઓફ આપવામાં આવ્યો હતો. ચુકાદા અને દોષિત ઠેરવવાના આદેશથી વ્યથિત થઈને, વર્તમાન અપીલકર્તા- મૂળ આરોપીએ હાલની ફોજદારી અપીલ દાખલ કરી છે.

૩. વિદ્વાન વકીલ ડૉ. હાર્દિક.આરોપી વતી કે. રાવલે મુખ્યત્વે દલીલ કરી છે કે:

૧) વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે એવું માનીને ગંભીર ભૂલ કરી છે કે ફરિયાદી પક્ષે તેનો કેસ વાજબી શંકાની બહાર સાબિત કર્યો છે.

૨) સમગ્ર કેસ પરિસ્થિતિજન્ય પુરાવા પર આધારિત હોવા છતાં, ઓછામાં ઓછા પાંચ સાક્ષીઓએ જુબાની આપી છે જાણે કે તેઓ આ ઘટનાના સાક્ષી હોય.

૩) ટ્રાયલ કોર્ટે વિશ્વાસપાત્ર ન હોય તેવા અને મૃતકના નજીકના સંબંધી હોય તેવા સાક્ષીઓના જુબાનીના આધારે અપીલકર્તાને ખોટી રીતે દોષિત ઠેરવ્યા છે.

૪) ટ્રાયલ કોર્ટે મૃતકના ભાઈ ભીખા ભાઈ રાયગરાના આંક- ૧૪માં ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી-૧૨ના પુરાવાને સ્વીકારવામાં ગંભીર ભૂલ કરી છે.

૫) આંક- ૪૪માં ફરિયાદીની જુબાની વિરોધાભાસથી ભરેલી છે અને તેથી તેની જુબાની પર ભરોસો કરી શકાતો નથી.

૬) ભુરા ભાઈ પોમા ભાઈ રાયગારા, ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી-૧૩ની આંક ૪૭ ખાતેની જુબાનીમાં, તેની સંપૂર્ણ જુબાનીમાં વર્તમાન આરોપી સંબંધિત કોઈ તથ્યો દર્શાવવામાં આવ્યા નથી અને તેથી તેના પુરાવાને ધ્યાનમાં લઈ શકાય નહીં કારણ કે તે અફવા છે.

૭) ટ્રાયલ કોર્ટે ફરિયાદી પક્ષના કેસને સાબિત કરવા માટે કોઈ સમર્થન ન શોધવામાં ગંભીર ભૂલ કરી છે.

૮) પંચોએ પ્રતિકૂળ વલણ અપનાવ્યું હોવા છતાં, ટ્રાયલ કોર્ટે પંચનામાઓ પર આધાર રાખવામાં ભૂલ કરી હતી, ખાસ કરીને કારણ કે પંચોએ જણાવ્યા મુજબ હથિયાર પર મૃતકના લોહીના કોઈ નિશાન મળ્યા ન હતા.આથી આરોપીઓને કથિત ગુના સાથે જોડી ન શકાય.

૯) તમામ પાંચ સાક્ષીઓને સાક્ષી સોંપવામાં આવ્યા છે; તેથી, સ્વતંત્ર સાક્ષીઓની તપાસ થવી જોઈએ.આમ કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યા પછી, ફરિયાદી પક્ષે તેનો કેસ વાજબી શંકાની બહાર સાબિત કર્યો નથી.

૪. રાજ્ય માટે વિદ્વાન એપીપી શ્રી એલ. બી. ડાભીએ દલીલ કરી છે કે –

૪.૧ ફરિયાદી મૃતકનો ભાઈ છે અને પ્રત્યક્ષદર્શી છે. તેમની જુબાની અચળ રહે છે. તેથી, તપાસ કરાયેલા સાક્ષીઓની સંખ્યા મહત્વની નથી; તેના બદલે, સાક્ષીઓની ગુણવત્તાને ધ્યાનમાં લેવી જોઈએ.વર્તમાન કેસમાં, ફરિયાદી પક્ષે તેના કેસને વાજબી શંકાની બહાર સાબિત કર્યો છે, અને બચાવ પક્ષ સાક્ષીઓની સત્યતાને હલાવવામાં નિષ્ફળ ગયો છે; આમ, દોષિત ઠેરવવામાં દખલ કરી શકાતી નથી.

૪.૨ માહિતી આપનાર સહિત પાંચ સાક્ષીઓ મૃતક સાથે સંબંધિત છે અને તેમની વિગતવાર પૂછપરછ કરવામાં આવી છે, તેમ છતાં ફરિયાદી પક્ષના કેસ માટે પ્રતિકૂળ કંઈપણ રેકૉર્ડ પર આવ્યું નથી, અને તેથી, ટ્રાયલ કોર્ટે વર્તમાન આરોપીઓને યોગ્ય રીતે દોષિત ઠેરવ્યા છે.

૪.૩ હકીકત એ છે કે આ ઘટના લગભગ ૧૦ વાગ્યે બની હતી:૩૦ આરોપીની દલીલ મુજબ, રાત્રે કોઈ પણ પ્રકાશ વિના, સ્વીકાર્ય નથી કારણ કે માહિતી આપનાર અને અન્ય સાક્ષીઓ નજીકના સંબંધીઓ છે, અને તે બતાવવા માટે કોઈ સકારાત્મક પુરાવા નથી કે તે સંપૂર્ણપણે અંધારું હતું અથવા જ્યાં ઘટના બની હતી ત્યાં કોઈ પ્રકાશ ન હતો.તેથી, દલીલને નકારી કાઢવી જોઈએ અને દોષિત ઠેરવવો જોઈએ.

૪.૪ એવી પણ દલીલ કરવામાં આવે છે કે તપાસ અધિકારીએ તેની જુબાનીમાં આરોપીના કહેવા પર શોધની હકીકત સાબિત કરી છે, અને તેથી આ ઘટનામાં છરીની શોધ પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૨૭ના ચાર ખૂણાઓને અનુસરીને કેસને વાજબી શંકાની બહાર સાબિત કરે છે.

૪.૫ વધુમાં, મૃતકના પિંતા દ્વારા મશીનના પાણીના પંખની મરામત માટે ચૂકવવાની બાકી રકમ અંગે ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા હેતુ સ્થાપિત અને સાબિત કરવામાં આવ્યો છે, અને તેથી વર્તમાન અપીલકર્તા, મૂળ આરોપી દ્વારા કોઈ કેસ બનાવવામાં આવ્યો નથી.આમ, એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે હાલની અપીલ અયોગ્ય છે અને તેને નકારી કાઢવી જોઈએ.

પ. સંબંધિત પક્ષો માટે વિદ્વાન સલાહકાર સાંભળ્યા.આ અદાલતે કેસના રેકૉર્ડ અને કાર્યવાહી, વિવાદિત ચુકાદાનો અભ્યાસ કર્યો છે અને બંને પક્ષોની દલીલો પર પણ વિચાર કર્યો છે.

મૃતકના નજીકના સંબંધીઓ હોવાના સાક્ષીઓનું વિશ્લેષણ.

પ.૧ આરોપીની દલીલોમાંની એક દલીલ એ છે કે તમામ સાક્ષીઓ મૃતકના સંબંધીઓ છે અને તેથી સ્વતંત્ર સાક્ષીઓ પાસેથી સમર્થન જરૂરી છે.આ સંબંધમાં, ચુકાદાનો સંદર્ભ આપવો નફાકારક રહેશે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે દલીપસિંહ અને અન્યો વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્યના કેસમાં ૧૯૫૩ એ. આઈ. આર. ૩૬૪ માં અહેવાલ આપ્યો હતો, જેમાં તે નીચે મુજબ ધારવામાં આવ્યો છે: –

“.....સાક્ષીને સામાન્ય રીતે સ્વતંત્ર માનવામાં આવે છે સિવાય કે તે એવા સ્ત્રોતોમાંથી ઉદ્ભવે કે જે દૂષિત હોવાની સંભાવના હોય અને તેનો સામાન્ય રીતે અર્થ એ થાય કે જ્યાં સુધી સાક્ષી પાસે કારણ ન હોય, જેમ કે આરોપી સામે દુશ્મનાવટ, તેને ખોટી રીતે ફસાવવા માંગે છે.સામાન્ય રીતે, નજીકના સંબંધી વાસ્તવિક ગુનેગારની તપાસ

કરવા અને નિર્દોષ વ્યક્તિને ખોટી રીતે ફસાવવા માટે છેલ્લા હશે.તે સાચું છે, જ્યારે લાગણીઓ વધી જાય છે અને દુશ્મનાવટ માટે 'વ્યક્તિગત કારણ' હોય છે, ત્યારે નિર્દોષ વ્યક્તિને ખેંચવાની વૃત્તિ હોય છે, જેની સામે સાક્ષીને દોષિતો સાથે ઢ્રેષ હોય છે, પરંતુ આવી ટીકા માટે પાયો નાખવો જોઈએ અને માત્ર સંબંધની હકીકત એ પાયો બનવાથી દૂર ઘણીવાર સત્યની ખાતરીની બાંધધરી હોય છે.જો કે, અમે કોઈ વ્યાપક સામાજીકરણનો પ્રયાસ કરી રહ્યા નથી.દરેક કેસનો નિર્ણય તેની પોતાની હકીકતોના આધારે થવો જોઈએ.આપણા અવલોકનો માત્ર વિવેકના સામાન્ય નિયમ તરીકે આપણી સામેના કેસોમાં વારંવાર રજૂ કરવામાં આવે છે તેનો સામનો કરવા માટે કરવામાં આવે છે.આવો કોઈ સામાન્ય નિયમ નથી.દરેક કેસ તેના પોતાના તથ્યો સુધી મર્યાદિત હોવો જોઈએ અને તેના દ્વારા સંચાલિત થવો જોઈએ.આનો અર્થ એ નથી કે આપેલ કેસમાં ન્યાયાધીશ તે કેસના વિશેષ કારણોસર અને તે સાક્ષીને એમ ન કહી શકે કે તે સાક્ષીની સામાન્ય અવિશ્વસનીયતાને કારણે અથવા અન્ય કારણોસર તેના પર વિશ્વાસ કરવા તૈયાર નથી, સિવાય કે તેની પુષ્ટિ કરવામાં આવે.અલબત્ત, તે કરી શકાય છે.પરંતુ આવા નિષ્કર્ષ માટેનો આધાર ચોક્કસ ઘટના માટે વિશેષ તથ્યો પર આધારિત હોવો જોઈએ અને

સાથીઓના કિસ્સામાં કાયદા દ્વારા આદેશિત વિવેકના માનવામાં આવતા સામાન્ય નિયમ પર આધારિત ન હોઈ શકે."

ઉપરોક્ત કેસમાં જણાવ્યા મુજબ, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે ભારપૂર્વક જણાવ્યું છે કે નજીકના સંબંધીઓ સામાન્ય રીતે નિર્દોષ વ્યક્તિને ખોટી રીતે ફસાવનારા છેલ્લા વ્યક્તિઓ હોય છે. તેથી, સંબંધિત સાક્ષીઓના પુરાવાઓનું મૂલ્યાંકન કરતી વખતે, અદાલતે અદાલત સમક્ષ તેમની જુબાનીની સુસંગતતા અને વિશ્વસનીયતા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવું જોઈએ. આ અભિગમ એ સુનિશ્ચિત કરે છે કે આવા પુરાવાઓને માત્ર પારિવારિક સંબંધોને કારણે નકારી કાઢવામાં આવે નહીં પરંતુ તેના બદલે તેની અંતર્ગત વિશ્વસનીયતા અને રેકૉર્ડ પરના અન્ય પુરાવાઓ સાથે તેની સુસંગતતાના આધારે મૂલ્યાંકન કરવામાં આવે.

આ પૂર્વધારણાને માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે (૧) મો. રોજાલી અલી અને અન્યો વિ. આસામ રાજ્ય ગૃહ મંત્રાલયે સચિવ દ્વારા (૨૦૧૯) ૧૯ એસ. સી. સી. ૫૬૭, (૨) ગણપતિ વિરુદ્ધ ટી. એન. રાજ્ય દ્વારા (૨૦૧૮) ૫ એસ. સી. સી. ૫૪૯ અને (૩) જયબાલન વિરુદ્ધ કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશ પોંડિચેરી દ્વારા (૨૦૧૦) ૧ એસ. સી. સી. ૧૯૯માં અહેવાલ આપ્યો હતો.

પ.૨ વર્તમાન કેસમાં, ફરિયાદી અને અન્ય ચાર સાક્ષીઓ કે જેમની તપાસ કરવામાં આવી છે, તેઓ મૃતક સાથે ગાઢ સંબંધ ધરાવે છે.ફરિયાદી, શ્રી ભીખાભાઈ રૂપાભાઈ રાયદરા, જેની આંક ૪૪ દ્વારા તપાસ કરવામાં આવી છે, તે મૃતકનો ભાઈ છે.આંક ૪૭ ખાતે તપાસ કરાયેલા શ્રી ભૂરાભાઈ પોમાભાઈ રાયદરા મૃતકના પિતરાઈ ભાઈ છે.બદીબેન ભૂરાભાઈ રાયદરા, જેની આંક ૫૫માં તપાસ કરવામાં આવી છે, તે ભૂરાભાઈ પોમાભાઈ રાયદરાની પત્ની છે અને સુમિબેન ભીખાભાઈ રાયદરા, આંક ૫૬માં, ફરિયાદીની પત્ની છે અને મુલિબેન લાલાભાઈ રાયદરા, જેની આંક ૬૦માં તપાસ કરવામાં આવી છે, તે મૃતકની પુત્રી છે.

પ.૩ આ તમામ સાક્ષીઓની સમગ્ર તપાસ-ઈન-ચીફના અવલોકન પછી, તેમની જુબાનીઓ આરોપી વ્યક્તિ હુમલાખોર હોવાના સંદર્ભમાં સુસંગત રહે છે જેણે મૃતકને ઘા માર્યો હતો.તે ઘટનાઓના ક્રમ પરથી બહાર આવે છે કે મૃતકને છરી વડે છરી મારવામાં આવી હતી, અને બૂમો પાડતા સાંભળીને, નિવાસસ્થાનમાં હાજર અન્ય સભ્યો માટે સ્થળ પર દોડવું સ્વાભાવિક વર્તન હતું.આમ, પ્રત્યક્ષદર્શી તરીકે ઘટના સ્થળે તેમની હાજરી સારી રીતે સ્થાપિત થઈ છે.

પ.૪ આવા સંજોગોમાં, માત્ર એટલા માટે કે ફરિયાદી અને અન્ય ચાર સાક્ષીઓ પરિવારના સભ્યો છે, તેમની જુબાનીને માત્ર એવા આધાર પર નકારી શકાતી નથી, ખાસ કરીને જ્યારે ઉલટતપાસમાં અસંગત કંઈપણ રેકૉર્ડ પર લાવવામાં આવ્યું નથી, તે હકીકત સાથે કે બચાવ પક્ષ તેમની વિશ્વસનીયતાને હલાવી શક્યો નથી, જેમ કે તેમની ઉલટતપાસમાંથી બહાર આવ્યું છે.

પ.૫ આંક ૪૪ ખાતે ફરિયાદી ભીખાભાઈ રૂપાભાઈ રાયદારાની ઉલટતપાસના અવલોકન પર, તેમણે એ હકીકતને નકારી કાઢી છે કે જ્યાં આ ઘટના બની હતી તે કૂવાની નજીક અને નિવાસસ્થાનમાં કોઈ પ્રકાશ નહોતો.તેમના સાક્ષીએ એ હકીકતને પણ નકારી કાઢી હતી કે અનાભાઈ ધનાભાઈએ લાલાભાઈ રાયદરા પાસેથી કૂવામાં લગાવેલા મશીનના સમારકામ માટેના ખર્ચનો હિસ્સો માંગ્યો હતો, જે ચૂકવવાનો લાલાભાઈએ ઇનકાર કર્યો હતો અને તેથી, વર્તમાન આરોપીને ખોટી રીતે ફસાવવામાં આવ્યો છે.તેમણે એ સૂચનને પણ નકારી કાઢ્યું છે કે અંધારાને કારણે તેમણે મૃતકને આરોપી દ્વારા ઈજા પહોંચાડવાની ઘટના જોઈ નથી.તેમણે એ હકીકતને પણ નકારી કાઢી છે કે આ ઘટના અનાભાઈના ઘરની સામે બની હોવાથી આરોપીઓને આ કેસમાં ખોટી રીતે ફસાવવામાં આવ્યો છે.

પ.૬ આંક ૫૬ ખાતે સુમિબેન ભીખાભાઈ રાયદારાની ઉલટતપાસના અવલોકન પર, આ સાક્ષીએ એ હકીકતને નકારી કાઢી હતી કે તેણી તેના નિવાસસ્થાન અને ઘટનાના સ્થળ વચ્ચેના અંતરને કારણે બૂમો સાંભળી શકતી ન હતી.આ સાક્ષીએ એ હકીકતને પણ નકારી કાઢી હતી કે ઘટના સ્થળે કોઈ પ્રકાશ નહોતો.

પ.૭ મુલિબેન લાલાભાઈ રાયદરા આંક ૬૦ ની ઉલટતપાસના અવલોકન પર, તેમણે એ હકીકત સ્વીકારી હતી કે પ્રકાશ ન હોવાથી, પાણી કાઢવા માટે કૂવાની નજીક ડીઝલ વોટર પંપ મૂકવામાં આવ્યો હતો.જો કે, તેમણે આ મશીનની નજીક કોઈ પ્રકાશ ન હોવાની હકીકતને નકારી કાઢી હતી.તેમણે એ હકીકતને પણ નકારી કાઢી હતી કે આ ઘટના આરોપી અનાભાઈના ઘરની નજીક બની હોવાથી આરોપીઓને ખોટી રીતે ફસાવવામાં આવ્યા છે અને તેઓ મૃતકના નજીકના સંબંધીઓ અને ફરિયાદી હોવાથી તેમણે શપથ પર જૂઠું બોલ્યા હોવાનું કહેવાય છે.

પ.૮ આંક ૪૭ ખાતે ભુરાભાઈ પોમાભાઈ રાયદારાની ઉલટતપાસના અવલોકન પર, આ સાક્ષીએ એ સૂચનને નકારી કાઢ્યું હતું કે લાલભાઈની હત્યાના ઈરાદાથી કોઈ અન્ય વ્યક્તિ સામેલ હતી, અને બૂમો સાંભળીને, અનાભાઈના નિવાસસ્થાનમાંથી લોકો અને નજીકના ઘરોમાંથી તેમના ભાઈ ઘટના સ્થળે દોડી આવ્યા હતા.આ સાક્ષીએ એ હકીકતને પણ નકારી કાઢી હતી કે જ્યારે મૃતદેહ

વર્તમાન આરોપીના ઘરની નજીક મળી આવ્યો હતો, ત્યારે તેનું કારણ એ હતું કે આરોપીએ મૃતક અથવા તેના પરિવારના સભ્યોને રકમ ચૂકવવી પડી હતી.

પ.૯ આંક પપ ખાતે બાદીબેન ભુરાભાઈ રાયદારાની ઉલટતપાસના અવલોકન પર, સાક્ષીએ બચાવ પક્ષના સૂચનને નકારી કાઢ્યું હતું કે તે લાલાભાઈના અવસાન પછી ઘટના સ્થળે પહોંચી હતી.તેમણે એ વાતને પણ નકારી કાઢી હતી કે મૃતકના પિતા અનાભાઈને વધુ જમીન ફાળવવામાં આવી હોવાથી પરિવારો વચ્ચે અણબનાવ હતો.તેમણે વધુમાં એ હકીકતને નકારી કાઢી હતી કે અનાભાઈના ઘરની સામે લીમડાના ઝાડને કારણે તેમનું નિવાસસ્થાન દૂરથી જોઈ શકાતું નથી.તેણીએ એ સૂચનને પણ નકારી કાઢ્યું હતું કે પરિવારના સભ્યો ભેગા થયા પછી, તેઓએ ફરિયાદ નોંધાવવાનું નક્કી કર્યું હતું.આમ, સાક્ષીઓની ઉલટતપાસમાંથી એવું ન કહી શકાય કે ફરિયાદી પક્ષનો કેસ તેના મૂળમાંથી હચમચી ગયો છે.તેથી, એવું ન કહી શકાય કે માત્ર સાક્ષીઓ નજીકના સંબંધીઓ હોવાથી, તેમની જુબાનીને અન્ય સ્વતંત્ર સાક્ષીઓ પાસેથી સમર્થનની જરૂર છે.રાત્રે ૧૦.૩૦ ની ઘટનાનું વિશ્લેષણ અને આરોપીની ઓળખ ન થવી પ.૧૦ એ પણ નોંધવું જરૂરી છે કે બચાવ પક્ષે એવી દલીલ કરી છે કે ઘટના લગભગ ૧૦ વાગ્યે બની હતી:૩૦ સાંજના સમયે અંધારામાં અને આવા અંધારામાં આરોપીની ઓળખ શક્ય નહોતી.આ સંબંધમાં, ઉપર સૂચવ્યા મુજબ, ફૂવામાં પ્રકાશ ન

હોવાની હકીકત સાબિત થાય છે.જો કે, ઘરની નજીક અથવા ફૂવાની નજીક કોઈ પ્રકાશ ન હોવાની દલીલ સાબિત થઈ નથી.

એ પણ ધ્યાનમાં લેવું જરૂરી છે કે પૃથ્વીરાજ જયંતીભાઈ વનોલ વિરુદ્ધ દિનેશ દયાભાઈ વાલાના કેસમાં માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટે AIR ૨૦૨૧ SC ૩૫૩૨ માં અહેવાલ આપ્યો છે: –

“૧૨. ઘટના સ્થળની નજીક પ્રકાશની ઉપલબ્ધતા અંગેના પુરાવા છે.અન્યથા પણ, પક્ષકારો અગાઉથી એકબીજાને જાણતા હતા તે હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને પ્રકાશનો કોઈ સ્રોત ન હોઈ શકે તે ભાગ્યે જ સુસંગત માનવામાં આવે છે.આ દેશમાં વિકસિત ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્ર સ્વીકારે છે કે ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં રહેતા લોકોની આંખની ક્ષમતા શહેરના લોકોની સરખામણીમાં ઘણી સારી છે.જાણીતા વ્યક્તિઓ વચ્ચે રાત્રે ઓળખ અવાજ, સિલુએટ, પડછાયો અને ચાલ દ્વારા પણ શક્ય હોવાનું સ્વીકારવામાં આવે છે.તેથી, અમને પ્રતિવાદીઓની રજૂઆતમાં વધુ તથ્ય મળતું નથી કે રાત્રે તેમને શંકાનો લાભ આપવા માટે ઓળખ શક્ય ન હતી.”.

કાયદાના ઉપરોક્ત સિદ્ધાંતો અને કેસની હકીકતોને ધ્યાનમાં રાખીને, સાક્ષીઓ સંબંધીઓ છે જે એકબીજાને ઓળખે છે અને પરિચિત છે, વર્તમાન કેસમાં

અવાજ દ્વારા જાણીતા વ્યક્તિઓ વચ્ચે રાત્રે ઓળખ શક્ય છે.બૂમો સાંભળીને તેઓ તરત જ ઘટના સ્થળે દોડી ગયા હોવાથી, રાત્રે ઓળખ શક્ય ન હોવાની આરોપીની રજૂઆતને નકારી કાઢવામાં આવે છે.

વેરોઈસ પંચનામાની બિન-પુરવાર થવાની અસર

પ.૧૧ એ પણ નોંધવું જરૂરી છે કે આંક ૧૦ ખાતે ઇન્કવેસ્ટ પંચનામા, આંક ૧૪ ખાતે ઘટના સ્થળનું પંચનામા, આંક ૨૦ ખાતે મૃતકના મળી આવેલા કપડાં, આંક ૨૫ ખાતે આરોપીના કપડાંની વસૂલાત અને તેની શારીરિક સ્થિતિનું પંચનામા તેમજ આંક ૩૫ ખાતે ડિસ્કવરી પંચનામા કાયદા અનુસાર કડક રીતે સાબિત થયા નથી.જો કે, આ સાક્ષીઓની વિશ્વસનીયતાને હલાવતું નથી.વર્તમાન કિસ્સામાં, છરીની શોધ સાથે પંચનામાને સાબિત કરવામાં આવ્યા ન હોઈ શકે.તેમ છતાં, આ ઘટનાની હકીકતને નકારી શકાય નહીં કારણ કે આ પંચનામાઓ માત્ર સમર્થનકારી પ્રકૃતિના છે, અને તેથી મૃતકને આરોપી દ્વારા કરવામાં આવતી ઈજાના પાસા પર ફરિયાદી પક્ષનો કેસ મહત્વપૂર્ણ રીતે પ્રભાવિત થતો નથી.

પંચનામા એ મૂળભૂત રીતે પંચો (સાક્ષીઓ) ગુનાના સ્થળે અથવા મૃતક અથવા આરોપીના કપડાં એકત્ર કરતી વખતે અથવા શસ્ત્રોની શોધ દરમિયાન શું

અવલોકન કરે છે તેની નોંધ છે.પંચનામ ત્યારે જ સાબિત થઈ શકે છે જ્યારે આ પંચો તેના ચિત્રના સમયે જે જોયું તે વિશે શપથ પર સાક્ષી આપે.પંચનામા દોરવાનો હેતુ તપાસ અધિકારી દ્વારા કોઈપણ અયોગ્ય પ્રથાઓ સામે કેસને સુરક્ષિત કરવાનો છે.તેથી, પંચનામ સમર્થનકારી પુરાવા તરીકે કામ કરે છે અને તેને મૂળ પુરાવા તરીકે ગણી શકાય નહીં.આવા સંજોગોમાં, જ્યાં નજરે જોનારા સાક્ષીઓએ જુબાની આપી હોય, ત્યારે પંચનામાને સાબિત કરવામાં નિષ્ફળતા એ સાક્ષીઓની વિશ્વસનીયતાને નબળી પાડશે નહીં કે તે ફરિયાદી પક્ષના કેસને જીવલેણ અથવા આપમેળે નુકસાન પહોંચાડશે નહીં.પરિણામે, એવું ન કહી શકાય કે ફરિયાદી પક્ષ તેના કેસને વાજબી શંકાથી આગળ સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયો છે, ન તો એવું કહી શકાય કે ફરિયાદી પક્ષનો કેસ દૂષિત છે. આવા સંજોગોમાં પંચનામાને સાબિત કરવામાં નિષ્ફળતાથી આરોપીઓને કોઈ ફાયદો થતો નથી.

ગુનો કરવા માટે ઉપયોગમાં લેવાતા હથિયાર દ્વારા થયેલી ઈજાનું વિશ્લેષણ.

પ.૧૨ આંક ૫૦, ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી-૧૪ ખાતે ડૉ. ગંગારામ સુખરામ રામસ્નેહીની જુબાનીના અવલોકન પર, ખાસ કરીને, ઉલટતપાસમાં, એવું કહેવામાં આવ્યું છે કે મૃત શરીર પર દેખાતી ઈજા છરી દ્વારા થઈ શકે છે જે મળી આવી હતી અને કૉલમ ૧૭ અને ૧૮ માં દર્શાવવામાં આવી હતી.કથિત છરીને કારણે થયેલી ઈજા શક્ય ન હતી તે સાબિત કરવા માટે આ સાક્ષીઓની

ઉલટતપાસ કરવામાં આવી છે.ઉલટતપાસમાં, બચાવ પક્ષે પ્રશ્નો પૂછ્યા છે જેનો જવાબ હકારાત્મક છે કે શરીરની અંદર ૨૦ સેન્ટીમીટરનો ઘા છે.સાક્ષીએ એ સૂચનને નકારી કાઢ્યું છે કે કલમ ૮માં તેને બતાવવામાં આવેલી છરીને આખા છરીને શરીરની અંદર દાખલ કરવાની જરૂર પડશે.તેમણે આ સૂચન સ્વીકાર્યું છે કે ઘા તીક્ષ્ણ ધારના અંતના કદના હશે.જોકે, તેમણે સ્પષ્ટતા કરી હતી કે જો છરી કાઢતી વખતે હિલચાલ થશે તો ઘા વધુ ઊંડો થઈ જશે.આમ, બચાવ પક્ષની દલીલ એ છે કે કલમ ૮ની છરી કુલ મળીને માત્ર ૨૧ સે. મી. લાંબી છે, અને આવી છરી દ્વારા ૨૦ સે. મી. ઊંડો ઘા લગાવી શકાતો નથી, જે સાક્ષીની જુબાની દ્વારા સમર્થિત નથી.આ તબક્કે, પૃથ્વીરાજ જયંતીભાઈ વનોલ વિરુદ્ધ દિનેશ દયાભાઈ વાળાએ AIR ૨૦૨૧ SC ૩૫૩૨ માં અહેવાલ આપ્યો હતો, જેમાં તે નીચે મુજબ છે તે કેસમાં ચુકાદાનો સંદર્ભ આપવો વધુ યોગ્ય રહેશે: –

“..... તે માત્ર એવા કિસ્સામાં છે કે જ્યાં તબીબી પુરાવા અને મૌખિક પુરાવા વચ્ચે સંપૂર્ણ વિરોધાભાસ હોય, અને તબીબી પુરાવા આંખની જુબાનીને અસંભવિત બનાવે છે અને આંખના પુરાવા સાચા હોવાની તમામ શક્યતાને નકારી કાઢે છે, આંખના પુરાવા પર અવિશ્વાસ થઈ શકે છે.”.

કાયદાના ઉપરોક્ત સિદ્ધાંતોને ધ્યાનમાં રાખીને અને ડૉક્ટરની જુબાનીને ધ્યાનમાં રાખીને, તબીબી પુરાવા આંખની જુબાનીને સંભવિત બનાવતા નથી અને ન તો આંખના પુરાવા સાચા હોવાની તમામ શક્યતાને નકારી કાઢે છે.

આવા સંજોગોમાં, આંખના પુરાવા પર આધાર રાખવો પડે છે અને તેના પર વિશ્વાસ કરવો પડે છે.

આરોપીઓને થયેલી ઈજાના બિન-સ્પષ્ટીકરણનું વિશ્લેષણ.

૫.૧૩ અપીલકર્તા દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલોમાંની એક દલીલ એ છે કે ફરિયાદી પક્ષ કથિત રીતે તેને થયેલી ઈજા સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયો, જેના માટે કોસ-ફરિયાદ પણ દાખલ કરવામાં આવી હતી.આ સંબંધમાં, વિષ્ણુકુમાર રામજીભાઈ ચૌધરી (ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી-૧૯) ની એક્ષ ખાતે જુબાની. ૬૨ સુસંગત છે.જુબાનીના અવલોકન પર, તેમણે જણાવ્યું હતું કે આરોપી અનાભાઈ ધનાભાઈએ વર્તમાન કેસમાં કોસ-ફરિયાદ નોંધાવી હતી અને તેને માથામાં ઈજા થઈ હતી.તેને પોલીસ ચટ્ટી સાથે સીએચસી, અમીરગઢ મોકલવામાં આવ્યો હતો.તપાસ દરમિયાન તપાસ અધિકારીએ એ પણ સ્વીકાર્યું હતું કે આરોપીના શરીર તેમજ બંને હાથ પર ઈજાઓ થઈ હતી.આરોપીનો પંચનામા, તપાસ અધિકારી દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો અને એક્ઝ ખાતે પ્રદર્શિત કરવામાં આવ્યો હતો. ૨૫, તેમને તબીબી સારવાર મળ્યા પછી તૈયાર કરવામાં આવ્યા હતા.તે કાયદાનો સુસ્થાપિત સિદ્ધાંત છે કે ફરિયાદી પક્ષ દરેક કેસમાં અને તમામ સંજોગોમાં આરોપીની વ્યક્તિ પર થયેલી ઈજાઓ સમજાવવા માટે બંધાયેલો નથી.આવી ઈજાઓને સમજાવવામાં ફરિયાદી પક્ષની નિષ્ફળતા તેના કેસને

શંકાસ્પદ બનાવે છે કે કેમ તે દરેક વ્યક્તિગત કેસની હકીકતો અને સંજોગો પર આધાર રાખે છે.ઉલટતપાસ દરમિયાન આરોપીઓને થયેલી ઇજાઓ અંગે ચોક્કસ પ્રશ્નો ઉઠાવવાનું કામ બચાવ પક્ષનું છે.જ્યારે આવા પ્રશ્નો ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષીઓ સમક્ષ મૂકવામાં આવતા નથી, ત્યારે તે સાક્ષીઓ માટે આરોપીઓને થયેલી ઇજાઓ સમજાવવાનો કોઈ પ્રસંગ હોતો નથી.

આ સંબંધમાં, રામસુંદર યાદવ અને અન્યો વિરુદ્ધ બિહાર રાજ્યનો નિર્ણય, જે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતની ત્રણ ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠે આપ્યો છે, તે સુસંગત છે.તે કેસમાં, કોર્ટે ભાબા નંદા શર્મા વિરુદ્ધ આસામ રાજ્ય, (૧૯૭૭) ૪ એસ. સી. સી. ૩૯૬ કેસમાં અગાઉના ત્રણ ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠે આપેલા નિર્ણયની નોંધ લીધી હતી, જેમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે ફરિયાદી પક્ષ તમામ કેસોમાં અને તમામ સંજોગોમાં આરોપીની વ્યક્તિ પર થયેલી ઇજાઓ સમજાવવા માટે બંધાયેલો નથી.સુપ્રીમ કોર્ટે વિજય સિંહ વિરુદ્ધ યુ. પી. રાજ્ય કેસમાં અન્ય ત્રણ ન્યાયાધીશોની બેન્ચના નિર્ણયનો પણ ઉલ્લેખ કર્યો હતો, જેનો અહેવાલ (૧૯૯૦) ૩ એસ. સી. સી. ૧૯૦માં આપવામાં આવ્યો હતો, જેમાં ફકરા ૧૦માં તે નીચે મુજબ હતો:

“મોહર રાયના કેસમાં [(૧૯૬૮) ૩ એસ. સી. આર. ૫૨૫; એ. આઈ. આર. ૧૯૬૮ એસ. સી. ૧૨૮૧; ૧૯૬૮ સી. આર. આઈ. એલ. જે. ૧૪૭૯] એ સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું છે કે આરોપીઓને

થયેલી ઇજાઓ અંગે કોઈ ખુલાસો આપવામાં ફરિયાદી પક્ષની નિષ્ફળતા દર્શાવે છે કે ઘટના સંબંધિત પુરાવા સાચા નથી અથવા કોઈ પણ સંજોગોમાં સંપૂર્ણપણે સાચા નથી.તેવી જ રીતે લક્ષ્મી સિંહના કેસમાં [(૧૯૭૬) ૪ એસ. સી. સી. ૩૯૪; ૧૯૭૬ એસ. સી. સી. (સી. આર. આઈ.) ૬૭૧] પણ એવું જોવા મળ્યું છે કે ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા આરોપીઓને ઇજાઓ પહોંચાડવામાં આવી હોય તો તે ફરિયાદી પક્ષના કેસને અસર કરી શકે છે.પરંતુ આવા બિન-સ્પષ્ટીકરણનું વધુ મહત્વ હોઈ શકે છે જ્યાં પુરાવામાં રસ ધરાવતા અથવા વિરોધી સાક્ષીઓનો સમાવેશ થાય છે અથવા જ્યાં બચાવ પક્ષ એવી આવૃત્તિ આપે છે જે સંભવતઃ ફરિયાદી પક્ષ સાથે સ્પર્ધા કરે છે.પરંતુ જ્યાં પુરાવા સ્પષ્ટ, નક્કર અને વિશ્વસનીય હોય અને જ્યાં અદાલત સત્યને જૂઠાણુંથી અલગ પાડી શકે, ત્યાં માત્ર હકીકત એ છે કે ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા ઇજાઓ સમજાવવામાં આવતી નથી, તે આવા પુરાવાને નકારી કાઢવાનો એકમાત્ર આધાર ન હોઈ શકે, અને પરિણામે સમગ્ર કેસ.દરેક કેસની હકીકતો અને સંજોગો પર ઘણું નિર્ભર કરે છે.".

૫.૧૪ વન આધારિત સિદ્ધાંતોને ધ્યાનમાં રાખીને, વર્તમાન કેસની તપાસ પ્રત્યક્ષદર્શીઓના નિવેદનોના પ્રકાશમાં થવી જોઈએ.તપાસ અધિકારીને

પૂછવામાં આવેલા પ્રશ્નો સિવાય આરોપીઓને થયેલી ઇજાઓ અંગે કોઈ પણ પ્રત્યક્ષદર્શીને એક પણ પ્રશ્ન પૂછવામાં આવ્યો ન હતો.તેથી, જ્યારે ફરિયાદી પક્ષની ઘટનાઓના સંસ્કરણને પડકારવા અથવા હલાવવા માટે આરોપી દ્વારા કોઈ ચોક્કસ બચાવ કરવામાં આવ્યો નથી, અને જ્યારે ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા નક્કર અને વિશ્વસનીય પુરાવા રેકૉર્ડ પર લાવવામાં આવ્યા છે, ત્યારે આરોપી પરની ઇજાઓનું માત્ર બિન-સ્પષ્ટીકરણ, આવા વિશ્વસનીય સાક્ષીઓની જુબાનીને નકારી કાઢવાનો આધાર ન બનાવી શકે.તદનુસાર, આરોપી દ્વારા રજૂ કરાયેલી દલીલ સ્વીકારવાને લાયક નથી.

ઘટનાના સમયે આરોપીની અનુપલબ્ધતા.

૫.૧૫ આરોપીના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા એવી પણ દલીલ કરવામાં આવી હતી કે તપાસ અધિકારીએ તેની ઉલટતપાસ દરમિયાન સ્વીકાર્યું હતું કે, વર્તમાન ગુનાની તપાસ કરતી વખતે, આરોપીના પરિવારના સભ્યો-તેના વાસ્તવિક ભાઈઓ અને પોતે આરોપી સહિત-નિવાસસ્થાન પર હાજર ન હતા.આના આધારે, એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે આરોપીની તેના ઘરેથી ગેરહાજરી, એ હકીકત સાથે કે ચારેય પ્રત્યક્ષદર્શીઓએ સ્વીકાર્યું હતું કે તેઓએ આરોપીના ઘરેથી કોઈને જોયા નથી, તે ઘટના સ્થળે અરજદારની હાજરી અંગે ગંભીર શંકા પેદા કરે છે.આ સંબંધમાં, એ નોંધવું મહત્વપૂર્ણ છે કે આરોપીની તેના

નિવાસસ્થાનથી ગેરહાજરી, કોઈ પણ રીતે, ફરિયાદી પક્ષના કેસને નબળી પાડતી નથી, ખાસ કરીને જ્યારે ચાર નજરે જોનારા સાક્ષીઓએ સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું છે કે તેઓએ તેને મૃતકને ઈજા પહોંચાડતા ગુનાના સ્થળે જોયો હતો.કોઈના ઘરની માત્ર ગેરહાજરી એક ઉપનામ સ્થાપિત કરતી નથી.બચાવ પક્ષ દ્વારા સાબિતી અને વિશ્વસનીય પુરાવા દ્વારા પુરાવા સાબિત કરવા જોઈએ.વધુમાં, આ દલીલ સ્વયંભૂ છે, કારણ કે બચાવ પક્ષે તપાસ અધિકારીને તે જ ઘટનામાં આરોપી દ્વારા થયેલી ઈજાઓ અંગે પ્રશ્નો પૂછ્યા છે, જેનાથી ઘટના સ્થળે તેની હાજરીની પુષ્ટિ થાય છે.તેથી, આ સંદર્ભમાં પણ આરોપીની દલીલ નિષ્ફળ જાય છે.

૫.૧૬ આ ચુકાદો આપતા પહેલા, પંજાબ રાજ્ય વિરુદ્ધ કર્નેલ સિંહમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયની નોંધ લેવી યોગ્ય છે, જે (૨૦૦૩) ૧૧ એસ. સી. સી. ૨૭૧ માં અહેવાલ આપ્યો હતો, જેમાં, ફકરા ૧૨ પર, અદાલતે ચુકાદો આપ્યો હતો કે ફરિયાદી પક્ષે આરોપી દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી દરેક પૂર્વધારણાને પૂર્ણ કરવાની જરૂર નથી.આવી પૂર્વધારણા રેકૉર્ડ પરના પુરાવા પરથી ઊભી થવી જોઈએ.અદાલતે અવલોકન કર્યું હતું કે જો કોઈ કેસ સંપૂર્ણ રીતે રજૂ કરવામાં આવે, તો તેને ઘણીવાર કૃત્રિમ હોવાની દલીલ કરવામાં આવે છે; અને જો ત્યાં નાની ભૂલો હોય—માનવીય ભૂલને કારણે અનિવાર્ય હોય—તો તેને શંકાસ્પદ વાર્તા તરીકે દલીલ કરવામાં આવે છે.વાજબી શંકાની બહાર સાબિતીનો

સિદ્ધાંત એક માર્ગદર્શિકા છે, ફેટિશ નહીં.કોઈ નિર્દોષ વ્યક્તિને સજા ન થાય તે સુનિશ્ચિત કરવા માટે ન્યાયાધીશ ફોજદારી સુનાવણીની અધ્યક્ષતા કરતા નથી; કોઈ પણ દોષિત વ્યક્તિ ન્યાયથી બચી ન જાય તેની ખાતરી કરવા માટે ન્યાયાધીશ સમાન રીતે અધ્યક્ષતા કરે છે.બંને આવશ્યક જાહેર ફરજો છે.

૫.૧૭ ઉપરોક્ત હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને, અને રેકૉર્ડ પરના દસ્તાવેજ અને આંખના પુરાવા બંનેના કાળજીપૂર્વક વિશ્લેષણ પર, આ અદાલતનો અભિપ્રાય છે કે ફરિયાદી પક્ષે તેના કેસને વાજબી શંકાની બહાર સફળતાપૂર્વક સાબિત કર્યો છે. પરિણામે, બીજા એડિશનલ સેશન્સ જજ, બનાસકાંઠા, પાલનપુર દ્વારા સેશન્સ કેસ નંબર ૪૧/૨૦૧૩ માં તારીખ ૩૧.૦૩.૨૦૧૬ દ્વારા પસાર કરાયેલ ચુકાદો અને દોષિત ઠેરવવાનો આદેશ, આ અદાલત દ્વારા કોઈપણ હસ્તક્ષેપની બાંહેધરી આપતો નથી. તદનુસાર, તે આથી સમર્થન આપવામાં આવે છે, અને હાલની અપીલ નકારી કાઢવામાં આવે છે.

(ઇલેશ જે. વોરા, ન્યાયમૂર્તિ)

(પી. એમ. રાવલ, ન્યાયમૂર્તિ)

એમએમપી

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ સમક્ષ
આર/ક્રિમિનલ અપીલ (સંપર્ક સામે) નં. ૨૦૧૬નો ૧૭૩૬

મંજૂરી અને સહિ માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી ઇલેશ જે. વોરા

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી પી. એમ. રાવલ

=====

અનભાઈ ધનાભાઈ રાયદરા (આદિવાસી)

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા (ઓ) નંબર ૧ માટે ડૉ. હાર્દિક કે. રાવલ (૬૩૬૬)

અપીલકર્તા (ઓ) નંબર ૧ માટે એચસીએલએસ સમિતિ (૪૯૯૮)

વિરોધી (ઓ)/પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૧ માટે શ્રી એલ. બી. ડાભી વધારાના
જાહેર વકીલ

કોરમ:માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી ઇલેશ જે. વોરા

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી પી. એમ. રાવલ

તારીખ:૨૨/૦૭/૨૦૨૫

મૌખિક ચુકાદો

(દ્વારા: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી પી. એમ. રાવલ)

આજે, ૨૦૧૬ની ફોજદારી અપીલ નંબર ૧૭૩૬નો આખરે નિર્ણય લેવામાં આવ્યો છે અને ચુકાદો સંભળાવવામાં આવ્યો છે, જેમાં વર્તમાન અરજદારની અપીલ નામંજૂર કરવામાં આવી છે.

તેને ધ્યાનમાં રાખીને, નિયમિત જામીન માટેની હાલની અરજીનો નિકાલ કરવામાં આવ્યો છે કારણ કે તે નિર્થક બની ગઈ છે.નોટિસ કાઢી નાખવામાં આવે છે.

(ઇલેશ જે. વોરા, જે)

(પી. એમ. રાવલ,

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.